

**БЛАГОДІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ЦЕНТР ОСВІТНІХ ІНІЦІАТИВ»**
(ЄДР 23968135, КВЕД 85.59)

Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників,
керівників гуртків і методистів закладів позашкільної освіти
**«ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТЯН ЩОДО РІЗНИХ
АСПЕКТІВ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ, ЗАПОБІГАННЯ
СЕКСУАЛЬНІЙ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТА НАСИЛЬСТВУ»**

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована
до затвердження на засіданні методичної ради
БО «Центр освітніх ініціатив»
20 серпня 2023 року

Львів 2023

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Найменування: Програма підвищення кваліфікації педагогічних працівників, керівників гуртків, методистів закладів позашкільної освіти «Підвищення компетентності освітян щодо різних аспектів інклюзивної освіти, запобігання сексуальній експлуатації та насильству».

Розробниці: Ольга Боярчук, Людмила Микитюк.

Мета: забезпечити педагогічних працівників, керівників гуртків та методистів закладів позашкільної освіти необхідними знаннями, навичками та компетентностями для ефективного створення інклюзивного навчального середовища, запобігання і протидії сексуальній експлуатації та насильству щодо дітей. Курс спрямований на підвищення освіченості та свідомості учасників стосовно цих проблем, надання їм інструментів для розпізнавання, попередження та реагування на можливі загрози, а також на вдосконалення їхньої ролі як освітніх лідерів.

Ключові завдання курсу:

- поглибити знання учасників про інклюзивну освіту, сексуальну експлуатацію та насильство щодо дітей;
- опрацювати стратегії та методи запобігання та реагування на сексуальну експлуатацію та насильство щодо дітей;
- розглянути практичні аспекти створення безпечного середовища та відповідних процедур у закладах освіти;
- ознайомити учасників з 12 життєвими навичками (за класифікацією ЮНІСЕФ) та навчити їх створювати ситуації для формування цих навичок у вихованців гуртків;
- проаналізувати роль педагогічних працівників, керівників гуртків і методистів у формуванні культури безпеки та інклюзивності в освітньому середовищі.

Вид: навчання за програмою підвищення кваліфікації.

Напрямок: розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників, керівників гуртків і методистів закладів позашкільної освіти.

Обсяг: 60 годин (2 кредити ЄКТС).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні:

- здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина (ЗК.01)

Професійні:

- психологічна компетентність (Б1)
- здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу (Б2.2)
- здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язберігавальні технології під час освітнього процесу (В2.1).

Місце (місця) надання освітньої послуги: дистанційне навчання від БО «Центр освітніх ініціатив» у рамках проєкту «Зміцнення спроможності молодих людей стати агентами змін через розвиток життєвих навичок підлітків та підтримку молодіжного активізму у семи західних

областях», що імплементується ІСАР Єднання за фінансової підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Урядів Японії і Норвегії та Уряду Німеччини через німецький державний банк розвитку KfW. Перелік осіб, які отримали сертифікати за програмою підвищення кваліфікації, доступний на сторінці БО «Центр освітніх ініціатив» <https://www.osvita.org/qualification>.

Очікувані результати навчання:

Випускник/випускниця курсу:

- тлумачить сутність понять «інклюзивне середовище», «сексуальна експлуатація», «насильство», «сексуальне насильство», «булінг», «стать», «гендерна рівність», «дискримінація», «права дитини»;
- формулює сутність, принципи, переваги інклюзивного навчання;
- визначає індикатори, за яким можна виявити дитину, яка постраждала від сексуального насильства/експлуатації;
- визначає ресурсні канали для інклюзивного навчання (модель BASIC PH);
- розуміє цінність різноманіття;
- використовує навички трансформації конфліктів у контексті інклюзії;
- пояснює взаємозв'язок гендерних аспектів із насильством;
- перелічує джерела професійної допомоги: гарячі лінії, органи соціального захисту дітей, місцеві центри психологічної допомоги, психологи та психотерапевти, Інтернет-ресурси тощо;
- встановлює вплив упереджень та стереотипів на поведінку людини;
- розуміє, як створити систему ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі;
- розуміє модель участі молоді Роджера Харта як інструменту забезпечення доступу, участі та врахування різноманітності;
- знає особливості організації інклюзивного освітнього середовища з використанням принципів універсального дизайну;
- окреслює кроки у своїй практичній діяльності щодо попередження сексуальної експлуатації, насильства та захисту дітей та створення інклюзивного середовища;
- моделює ситуації у своїй практичній діяльності для формування 12 життєвих навичок ЮНІСЕФ у вихованців гуртків.

Вартість (у разі встановлення): безкоштовно.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Загальні положення

Програма розроблена благодійною організацією «Центр освітніх ініціатив» у рамках проєкту «Зміцнення спроможності молодих людей стати агентами змін через розвиток життєвих навичок підлітків та підтримку молодіжного активізму у 7-ми західних областях», що імплементується ІСАР Єднання за фінансової підтримки Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), Урядів Японії і Норвегії та Уряду Німеччини через німецький державний банк розвитку KfW.

Програму курсу розроблено відповідно до сучасної державної освітньої політики, Концепції Нової української школи та стратегії реформування освіти в Україні, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників (Постанова КМУ від 21 серпня 2019 р. №800 зі змінами та доповненнями від 27 грудня 2019 р. №1133), Професійного стандарту за професіями “Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель закладу загальної середньої освіти”, “Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)” (Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 грудня 2020 року № 2736-20).

Тематичний розподіл

Тема 1. Інклюзивне навчання: сутність, принципи, переваги.

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години)

План

1. Роль очікувань щодо осіб із особливими потребами.
2. Основні терміни для розуміння інклюзивного навчання в контексті основних міжнародних документів та українського законодавства.
3. Відмінності між сегрегацією, інтеграцією та інклюзією.
4. Основні переваги інклюзивного навчання для усіх учасників освітнього процесу.

Тема 2. Різноманіття як цінність

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години)

План

1. Сутність та розуміння поняття “повага до різноманітності”.
2. Різноманіття, яке нас оточує.
3. Аналіз кейсів «Успішна інтеграція».
4. Моделювання практичних кроків, що сприятимуть формуванню в дітей поваги до різноманіття.

Тема 3. Використання ресурсних каналів для інклюзивного навчання (модель BASIC PH)

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 1 година)

План

1. Копінгові стратегії, ресурсні канали: аналіз і можливості їх застосування в умовах подій, що викликають стрес.
2. Ресурсні канали BASIC Ph: сутність та практикування.
3. Аналіз власної діяльності для використання різних ресурсних каналів на заняттях із гуртківцями.

Тема 4. Навички трансформації конфліктів у контексті інклюзії

(онлайн-заняття в Zoom, 6 годин; самостійна робота, 1 година)

План

1. Розуміння конфлікту.
2. Рамка компетентностей для трансформації конфліктів.

3. Позитивний та негативний вплив конфлікту.
4. Трансформація конфлікту: мета та принципи.
5. Практикування інструментів аналізу конфлікту для трансформації.

Тема 5. Модель Роджера Харта як інструмент забезпечення доступу, участі та врахування різноманітності

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 1 година)

План

1. Сутність і розуміння поняття “участь”.
2. Можливості для участі.
3. Сутність моделі Р. Харта “Сходи участі” та її практичне застосування.
4. Робота з кейсами.

Тема 6. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 1 година)

План

1. Факти про булінг.
2. Сутність поняття “булінг”, ознаки, види.
3. Законодавче підґрунтя протидії булінгу.
4. Практичні кейси - ідентифікація булінгу, розроблення кроків попередження.
5. Інклюзивний словник - попередження проявам булінгу.

Тема 7. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 2 години)

План

1. Складові інклюзивного навчання: інклюзивна культура, інклюзивна політика та інклюзивна практика.
2. Сутність поняття “універсальний дизайн”.
3. Принципи універсального дизайну.
4. Приклади організації освітнього середовища, використовуючи принципи універсального дизайну.

Тема 8. Командотворення в інклюзивній освіті

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 3 години)

План

1. Сутність поняття «команда», «командна робота».
2. Ознаки команди.
3. Ролі в команді.

Тема 9. Як уникнути емоційного вигорання педагога у процесі змін?

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 2 години)

План

1. Розпізнавання симптомів емоційного вигорання та їх своєчасна діагностика.
2. Сутність поняття «самоефективність/саморегуляція».
3. Основні техніки та прийоми нормалізації/відновлення власного психоемоційного та фізичного стану.

Тема 10. Формування дванадцяти життєвих навичок у дітей та підлітків: цілеспрямоване спостереження

(онлайн-заняття в Zoom, 3 години; самостійна робота, 12 годин)

План

1. 12 основних життєвих навичок чотиривимірної моделі освіти ЮНІСЕФ.
2. Фокусоване спостереження: використання дескрипторів.
3. Підходи до спостереження.
4. Аркуші для фіксації спостереження.

Тема 11. Професійний розвиток педагогів: підсумки, планування змін

(онлайн-заняття в Zoom, 2 години; самостійна робота, 1 година)

План

1. Асоціації з навчанням.
2. Дескриптори для оцінювання динаміки рівня професійних компетентностей.
3. Самооцінювання. Групове оцінювання.

Підсумки навчання. Рефлексія

(онлайн-заняття в Zoom, 1 година)

План

1. Формулювання подальших навчальних потреб
2. Планування подальшої діяльності
3. Оцінювання ефективності навчальної програми курсів (евалюація).

Контроль виконання програми. Контроль є передовсім засобом моніторингу досягнень результатів навчальної діяльності слухачами. Він здійснюється, щоб з'ясувати, наскільки зрозумілими для слухачів є запропоновані завдання й чи потрібна додаткова методична або інша допомога. Контроль проводиться послідовно й систематично, із застосуванням різноманітних прийомів зворотного зв'язку. Тренерська команда додатково працює в ролі менторів, доступних для індивідуальних та колективних консультацій у зручних для учасників та учасниць формах. Контроль (моніторинг) також спрямовано на те, щоб покращити реалізацію освітніх проєктів на практиці.

Оцінювання: під час навчання застосовується формувальне оцінювання. Цей процес розглядається як засіб обміну інформацією щодо покращення результатів пропонованого навчання. Оцінювання – вербальне (усне чи письмове), а також комбіноване, із застосуванням ІКТ.

Ефективність (оцінювання) навчальної програми відбувається через онлайн-анкетування слухачів.

III. РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема	Практичні заняття, години	Самостійна робота, години
Тема 1. Інклюзивне навчання: сутність, принципи, переваги	3	0
Тема 2. Різноманіття як цінність	3	0
Тема 3. Використання ресурсних каналів для інклюзивного навчання (модель BASIC PH)	3	1
Тема 4. Навички трансформації конфліктів у контексті інклюзії	6	1
Тема 5. Модель Роджера Харта як інструмент забезпечення доступу, участі та врахування різноманітності	3	1
Тема 6. Створення системи ефективної протидії булінгу в інклюзивному освітньому середовищі	3	1
Тема 7. Особливості організації інклюзивного освітнього середовища: принципи універсального дизайну	3	2
Тема 8. Командотворення в інклюзивній освіті	3	3
Тема 9. Як уникнути емоційного вигорання педагога у процесі змін?	3	2
Тема 10. Формування дванадцяти життєвих навичок у дітей та підлітків: цілеспрямоване спостереження	3	12
Тема 11. Професійний розвиток педагогів: підсумки, планування змін	2	1
Підсумки навчання. Рефлексія	1	0
Всього	60	

Розробниці програми:

Ольга БОЯРЧУК, старша викладачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР “Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів”, м. Біла Церква, тренерка Центру освітніх ініціатив і Програми підтримки освітніх реформ в Україні “Демократична школа”. Співавторка масових онлайн-курсів на платформі “Прометеус” з циклу “Стартуємо до успішної школи”, спрямованих на підготовку українських педагогічних працівників до впровадження НУШ на рівні середньої базової освіти. Розробниця фасилітованих курсів з розвитку громадянських компетентностей на різних предметах на рівні середньої школи. тренерка Всеукраїнського Фонду «Крок за кроком» проєкту «Школа як осередок розвитку громади», «Міжнародні стандарти якості діяльності громадсько активної школи». Тренерка Інформаційно-дослідного центру “Інтеграція та розвиток” й співавторка програм та навчально-методичних матеріалів інтегрованого курсу “Культура добросусідства” для учнів та вчителів. Учасниця робочої групи з розроблення інструктивно-методичних рекомендацій для проведення акредитації громадських фахових об'єднань, інших юридичних осіб.

Людмила МИКИТЮК, старша викладачка кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти КНЗ КОР “Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів”, м. Біла Церква. Тренерка Центру освітніх ініціатив і Програми підтримки освітніх реформ в Україні “Демократична школа”, співавторка масових онлайн-курсів на платформі “Прометеус” з циклу “Стартуємо до успішної школи”, спрямованих на підготовку українських педагогічних працівників до впровадження НУШ на рівні середньої базової освіти. Розробниця фасилітованих курсів з розвитку громадянських компетентностей на різних предметах на рівні середньої школи. Членкиня національної тренерської мережі громадської організації “Ла Страда-Україна”, діяльність якої зосереджена на запобіганні гендерному насильству, протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей, вирішення конфліктів мирним шляхом та безконфліктної комунікації. Тренерка Інформаційно-дослідного центру “Інтеграція та розвиток” й співавторка програм та навчально-методичних матеріалів інтегрованого курсу “Культура добросусідства” для учнів та вчителів.